

Sanja Škrgatić, Crikvenica, profesorica,
ravnateljica Centra za kulturu *Dr. Ivan Kostrenčić*

CRIKVENIČKI OGRANAK STARE PLEMENITE OBITELJI KRAJAČ

Sažetak

U članku se istražuje veza poznate hrvatske plemenite obitelji Krajač iz Senja s crikveničkim Krajačima. Brojni su članovi ove obitelji zabilježeni u literaturi. Prvi se spominju plemić Martin Krajač i njegov sin Matko od Steničnjaka, koji su se iz područja oko rijeke Neretve preselili u Steničnjak, na prostoru današnje Karlovačke županije. Krajačima je priznato hrvatsko plemstvo godine 1636. zaključkom Sabora Kraljevine Hrvatske i Slavonije. Od sredine 16. stoljeća učestali turski napadi prisilili su hrvatsko stanovništvo na bijeg iz pograničnih područja. Krajači izgleda utočište nalaze u Modruškoj županiji, i to u zaselku Ladvič nad Crikvenicom. Početkom 19. st. jedan od trojice braće, Tomo, odlazi u Senj i vjerojatno sa sobom odnosi grbovnicu te nastavlja plemenitu lozu, a dvojica, Ivan i Mate, ostaju na imanju u Crikvenici i bave se poljodjelskim i obrtničkim zanimanjima.

Ključne riječi

Crikvenica, obitelj Krajač, plemići

Uvod

Nenadani susret s Crikveničankom, gospođom Marinom Siničić, oživio je njena sjećanja na obiteljsku predaju o povezanosti sa senjskom obitelji Krajač, jednom od najstarijih plemenitih obitelji u Hrvatskoj.

Obitelj Krajač najčešće se isključivo veže za Senj, dok je crikvenička loza ove obitelji općenito manje poznata, a povezanost s njenim živućim potomcima gotovo zaboravljena. Razlog je tome nesrazmjeran značaj ovih dvaju ogranka u okvirima njihovih lokalnih sredina kao i u okvirima hrvatske povijesti. Dok se senjski ogranak od početka 19. stoljeća razvijao i bogatio u uvjetima pomorski i trgovački razvijenoga Senja, crikvenički je ogranak ostao u zaselku Ladvič i nastavio se baviti slabo unosnim poljodjelstvom te zidarstvom i pekarstvom. Veze dvaju obiteljskih grana su prekinute, a svijest o plemenitom podrijetlu čuvali su i njegovali samo senjski Krajači, dok su potomci crikveničkih Krajača sačuvali tek maglovitu predaju.

Podrijetlo Krajača

Važne povijesne činjenice o podrijetlu Krajača objavio je naš stariji autor, odvjetnik i povjesničar Brozo Brozović godine 1938. u knjizi *Vinodolska knežija i morska kupališta*, koja je objavljena u nakladi zagrebačke Zaklade tiskare *Narodnih novina*. Cijelo jedno poglavlje nasovljeno: *Historijat obitelji Krajač* (248.-258. str.) prati aktivnosti članova ove obitelji, od prvih zabilježениh početaka koncem 15. stoljeća pa do prvih desetljeća 20. stoljeća.

Brozović prenosi podatak iz knjige *Oko Kupe i Korane*, str. 94., Radoslava Lopašića, prema kojem su prvi u povijesti zabilježeni članovi ove obitelji bili plemić Martin Krajač i njegov sin Matko *od Steničnjaka*¹. Njihova se imena nalaze u kupoprodajnom ugovoru iz 1490. godine za krajačevo imanje Blatnica, koje se nalazilo u Hercegovačko-neretvanskoj županiji, na području općine Čitluk. Krajači su tada prodali ovo svoje staro imanje sinovima Jurja Budačkog *od Buča*, Bartolu i Nikoli, zagrebačkom kanoniku, te su iz neretvanskog kraja preselili u Stenjevec. Tada Martinov sin Matko uzima pridjev *od Steničnjaka* kako bi naglasio ovu promjenu i pripadnost novom kraju u koji su doselili. To je i vrijeme kada Turci počinju prodirati u neretvansko područje, što prije ili kasnije nagoni katoličko stanovništvo na selidbu prema zapadu, u mirnije krajeve. Nije poznato gdje se imanje Blatnica točno nalazilo, ali je svakako bilo u jednoj od triju starohrvatskih župa u blizini rijeke Neretve, dakle Rastočka, Mokro ili Dalen.

Značajan doprinos upoznavanju i proučavanju genealogije plemenitih obitelji jednog dijela naše domovine dao je prof. Enver Ljubović svojom knjigom *Grbovnik Gacke, Krbave, Like, Senja i Vinodola*, objavljenom 2007. go-

---

¹ Srednjovjekovni grad Steničnjak izgrađen je početkom 12. stoljeća. Bio je jedan od najstarijih i najvećih gradova u srednjovjekovnoj Hrvatskoj. Danas se mjesto zove Sjeničak i nalazi se u Karlovačkoj županiji.

dine u Senju, u izdanju *Senjskog književnog ognjišta*. U ovom opsežnom djelu autor, uz plemićke grbove, donosi i nekoliko rodoslovnih stabala. Među rijetkim grafičkim genealoškim prikazima nalazimo rodoslovlje obitelji Krajač, na 295. stranici knjige.

U 15. je stoljeću cijeli rod Krajača pripadao *bratstvu plemenitih ljudi Steničnjaka*, jedne od starohrvatskih slobodnih plemićkih općina, koja se nalazila u sastavu Goričke povijesne župe,² koju tvrdnju iznosi Brozović, a kasnije i Ljubović³ koji dodaje kako *srednjovjekovni trojedrenjak* koji se nalazi u njihovu grbu kao simbol brodarske tradicije vodi podrijetlo upravo iz *Goričke županije*.

Nešto više podataka o Krajačima očito je sačuvano tek od sredine 16. stoljeća. Tako Brozović opet od R. Lopašića prenosi da se 10. rujna 1542. u lis-

Grb plemića Krajač

---

² U 13. stoljeću u sjevernoj Hrvatskoj postoje Zagrebačka, Varaždinska i Križevačka, Virovitička, Gorička i Gorska županija, a u Slavoniji Požeška i Vukovska.

³ Ljubović, E., (2007.), *Grbovnik Gacke, Krbave, Like, Senja i Vinodola*, Senjsko književno ognjište, Senj, str. 294.

tini Steničnjačke općine ...*među dobri, plemeniti i poštovani muži*... spominje izvjesni Ivan Krajač. Nedugo zatim, 1549. godine ...*među stanovnicima Krstinje*⁴... naveden je Šimun Krajač, a 27. travnja 1550. spominje se Lukša Krajač u sudskom sporu između Andrije Vukovića i popa Jurja Mikanića⁵.

Rod Krajača duže je vremena obitavao u Stenjevcu. U jednoj se ispravi *Steničnjačkog sudbenog stola* od 29. srpnja 1572. spominje Kata Krajač, tj. Kra-yach, udovica Petra Krajača. U to su vrijeme učestali turski napadi na Stenič-njak i okolicu. Mnoštvo stanovništva je pobijeno, a preživjeli su se razbježali na kršćanske teritorije. Brozović od Vjekoslava Klaića⁶ prenosi podatak da se u to doba neki Krajači spominju u Modruškoj županiji. Prezime Krajač spo-minje se i u drugim krajevima. Enver Ljubović tako navodi epitaf iz Bihaća s prezimenom Krajač, zatim navodi Šimuna Karajača u mjestu Krstinja kod Vojnića – ali sve bez datacije. Dalje, Ljubović navodi plemića Blaža Krajača (1549.) iz Velike Kladuše, zatim plemića Lukšu Krajača (27. 4. 1550.) u Dubov-cu kod Karlovca te Nikolu Krajača (1540.), člana vojne posade tvrđave Senj i Jurja Krajača (1540.), člana vojne posade tvrđave Otočac.

Crikvenički Krajači

U nastavku Brozović citira zaključak Sabora Kraljevine Hrvatske i Slavonije⁷ o priznanju plemstva Ivanu Krajaču: ...*grb plemića ... Joannis Kraiach ... koji su svoje grbove predložili pa su u Kraljevstvu publicirani i prihvaćeni*... kojim je zaključkom Ivanu Krajaču priznato hrvatsko plemstvo godine 1636., a što je potvrdio i car Ferdinand II., dok je za potvrdu i proglašenje morao čekati sve do sjednice Hrvatskog sabora 1660. godine.

U citiranim podacima Brozović na žalost ne navodi prebivalište toga Ivana Krajača, a u daljem tekstu kaže:

...čini se - da se ne spominju više Krajači u kopnenoj Hrvatskoj, ali se pojavljuju u zaselku Ladviću⁸ nad Crikvenicom, na bivšem Frankopanskom imanju, kao poljodjelci brižno skrivajući svoje porijeklo, a skrivajući se i osobno u podzemnom hodniku – skrovištu umjetno od suhozida sazidanom u gomači podno njihove kuće u Ladviću i to u slučaju, ako bi se u blizini

⁴ mjesto u općini Vojnić.

⁵ R. Lopašić, Karlovac, izdanje Matice hrvatske, Zagreb, 1879. među Prilozima III.

⁶ Vjekoslav Klaić, Krčki knezovi Frankopani, Zagreb, 1901.

⁷ Latinska knjiga zaključaka (Acta) većine generalnih sastanaka Sabora Kraljevine Hrvatske i Slavonije, knjiga III, godina 1660.- u Državnom arhivu Hrvatske.

⁸ Izvorni naziv mjesta je Ladvič.

pojaviła gdje austrijska soldateska, kako to usmena predaja do danas priča.

Dolazak Krajača u jedan zabiti kraj kakav je Ladvič, daleko od gradskih središta, Brozović tumači posljedicama uhićenja i zatočenja Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana 1670. u Bečkome Novom Mjestu te pretpostavlja da su u tzv. urotu, odnosno pobunu protiv podle politike cara Leopolda I. bili umiješani i plemići Krajači. Dvojica velikaša su pogubljena 30. travnja 1671. Njima i njihovim obiteljima oduzeto je plemstvo, a imanja im je zaplijenila država. Brozović pretpostavlja da su Krajači *...spasivši u zadnji čas glavu sa par obiteljskih relikvija (koje dokazuju kontinuitet) valjda bijegom na tadanji mletački teritorij, odakle su se preko Krka potajno vratili na hrvatski teritorij na bivše Frankopansko imanje u zabačeni zaselak Ladvič, koji je do g, 1776. pripadao župi Kotor, a kasnije nakon požara župe i crkve u Kotoru župi Crikvenica.*

Ove tvrdnje Brozović potkrijepljuje prijepisom⁹ oporuke Ivana Krajača (Krajacz), sina izvjesnog Tome Krajača, koja je oporuka ovjerena 20. listopada 1813. kod suda u Novom (Vinodolskom). Ivan Krajač je oporučno svoju imovinu razdijelio sinovima. Ivanu i Mati ostavio je nekretnine da bi ga do smrti uzdržali, Tomi pak ostavlja *...40 tadanjih novčanih jedinica ... da je uzmogao u Senju tada kupiti kuću.* Ostatak imovine razdijelio je trojici sinova, kuću u Ladviču koju je oporučitelj kupio za života i tzv. *kuću od bure* koju je kupio od Jurja Persičića te mirište uz nju koje je kupio od Pavlića. Brozović bilježi da je ostala samo *polovica te prizemnice, u kojoj stanuje Margareta (Mara) rođ. Krajač udata Jeličić* te dodaje da je oporučitelj bio nepismen.

Tomo Krajač je u Senju oženio djevojku iz Vrbnika. Njegovi nasljednici bavili su se trgovinom i brodarstvom. Odlazeći u Senj, očito je sa sobom ponio i grbovnu povelju o dodjeli plemstva i grba, jer se ona danas nalazi u Senju kod obitelji Krajač, kako to ističe Ljubović. Vjerojatno je Tomo bio najstariji pa je iz toga razloga naslijedio grbovnicu, a naslijedili su ga sinovi Ivan i Rafael. Crikvenička loza obitelji Krajač nastavila se, premda to ne bilježi listina s rodoslovljem sačuvana u arhivu grofa Kulmera u Cerniku, koju pak donosi Ljubović.

O nasljednicima Mate Krajača nemamo nikakvih podataka pa pretpostavljamo da se nije ženio. Za trećeg Ivanova sina Ivana, iz župne Knjige zavičajnika, Stališ duša za mjesto Ladvič, doznajemo da je imao petoro djece. Najstarija je bila kćer Kata rođena 17. 9. 1887. godine, a zatim slijede sinovi: Nazario Faustino rođen 27. 7. 1891., Rafael rođen 10. 5. 1893., Mate rođen 29. 10. 1895. i Slavko rođen 19. 11. 1898. Jedina sestra četvorice braće, Kata Krajač udala se za Martina Stojčića, kao njegova druga žena. S njim je imala

---

⁹ Brozović ne navodi gdje se taj prijepis nalazi.

dvoje djece, Ivana i Marinu, koja je kasnije udajom promijenila prezime u Siničić i danas živi u Crikvenici u Ulici Pavla Radića 31, a koja nas je i potaknula na ovo malo povijesno istraživanje.

Literatura i izvori

Ljubović, Enver (2007), Grbovnik Gacke, Krbave, Like, Senja i Vinodola, Senjsko književno ognjište, Senj

Brozović, Brozo, (1938), Vinodolska knežija i morska kupališta, Tisak zaklade tiskare Narodnih novina, Zagreb

Stališ duša, Knjiga zavičajnika

Usmeno priopćenje gđe Marine Siničić – obiteljskim nadimkom Novljančić

Summary

Sanja Škrgatić

CRIKVENICA BRANCH OF THE NOBLE FAMILY OF KRAJAČ

The article investigates a relation between the renown Croatian noble family of Krajač of Senj with its Crikvenica branch. Literature recorded numerous members of this family. The first to be mentioned were the nobleman Martin Krajač and his son Matko of Steničnjak, who relocated from the area around Neretva river to Steničnjak, today in Karlovačka County. Krajač family was granted a title of nobility in 1396 by the decree of the Parliament of Kingdoms of Croatia and Slavonia. Starting with the 1550s, frequent Turkish raids forced Croatian population to flee the frontier regions. Apparently, Krajač family found shelter in Modruška County, in a village of Ladvič above Crikvenica. In the early 19th century one of three brothers, Tomo, left for Senj and probably took with him a charter with a coat of arms, intent on continuing the noble lineage. The other two brothers, Ivan and Mate, remained on Crikvenica estate, pursuing agriculture and crafts.

